

RAZSVETLJENSTVO

Učno gradivo za 8.A razred zgodovine OŠ Simona Gregorčiča Kobarid

- Pouk na daljavo -

Uvod

Snov, ki jo bomo obravnavali danes, obsega čas dveh šolskih ur.

Kaj se želimo naučiti?

- Kakšna je bila miselnost 18. stoletja?
- Kakšen napredek je ta miselnost prinesla v znanosti in družbi?

Za delo boš potreboval-a učbenik na strani 60-61 in zvezek.

Dobro si preberi razlago in nadaljuj po korakih. Na koncu vas čaka nekaj vprašanj. Odgovore na vprašanja boste morali fotografirati in mi jih poslati na mail: simon.skocir@os-kobarid.si do naslednje srede.

Še vedno velja, da v zvezek napišete vse, kar je na prosojnicah napisano z **rdečo** in **modro** barvo. Naslov lahko že napišete.

Ponovitev snovi

Če se vam je uspelo prebiti skozi film o Reneju Descartesu, boste znali odgovoriti na naslednje vprašanje:

V čem se je razmišljanje Reneja Descartesa razlikovalo od razmišljanja večine ljudi v 17. stoletju?

1. Definicija razsvetljenstva

Razsvetljenstvo imenujemo čas 18. stoletja, ko je uporaba razuma „razsvetlila“ ljudi in jim omogočila napredek na vseh področjih življenja.

Razlaga: Razsvetljenstvo se je začelo v Franciji. Na splošno je bilo v protestantskih deželah praktično znanje, pismenost in izobrazba na višji stopnji kot v katoliških. Tu so bolj cenili uporabo razuma kot slepo vero v večne resnice. „Razsvetljenci“ so se imenovali mladi misleci, ki so pisali članke in eseje, s katerimi so drzno kritizirali napake v družbi in predvsem iskali resnico. Bili so filozofi.

2. Začetniki

- Rene Descartes: predstavi teorijo, kako na znanstven način priti do spoznanj in resnice
- Francis Bacon: zagovarja znanstveno metodo: opazovanje - merjenje - poskus - dokaz
- Isaac Newton: začetnik naravoslovnih znanosti; velik premik v razumevanju delovanja sveta; zakoni gravitacije...

Razlaga:

Pred 18. stoletjem je do izumov prihajalo po naključju ali po učenju iz napak. Z dobo razsvetljenstva pa pride do načrtnega odkrivanja in izumljanja. Znanstvena dognanja iz fizike, kemije in matematike so strokovnjaki prelili v prakso.

Načrtno so razvijali nove ideje v laboratorijih in pisarnah. To je postala njihova služba. Odkritja pa so financirale države in bogati posamezniki.

3. Iznajdbe in odkritja

V učbeniku na strani 60 je preglednica najpomembnejših izumov.

Izberi tri, ki so bili po tvojem mnenju najbolj pomembni in jih zapiši v zvezek (izumitelj, izum, letnica, pomen)

Če si radoveden/-na, pobrskaj še po tem prispevku na Wikipediji (glej 18. stoletje:

https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Casovni_pregled_izumov

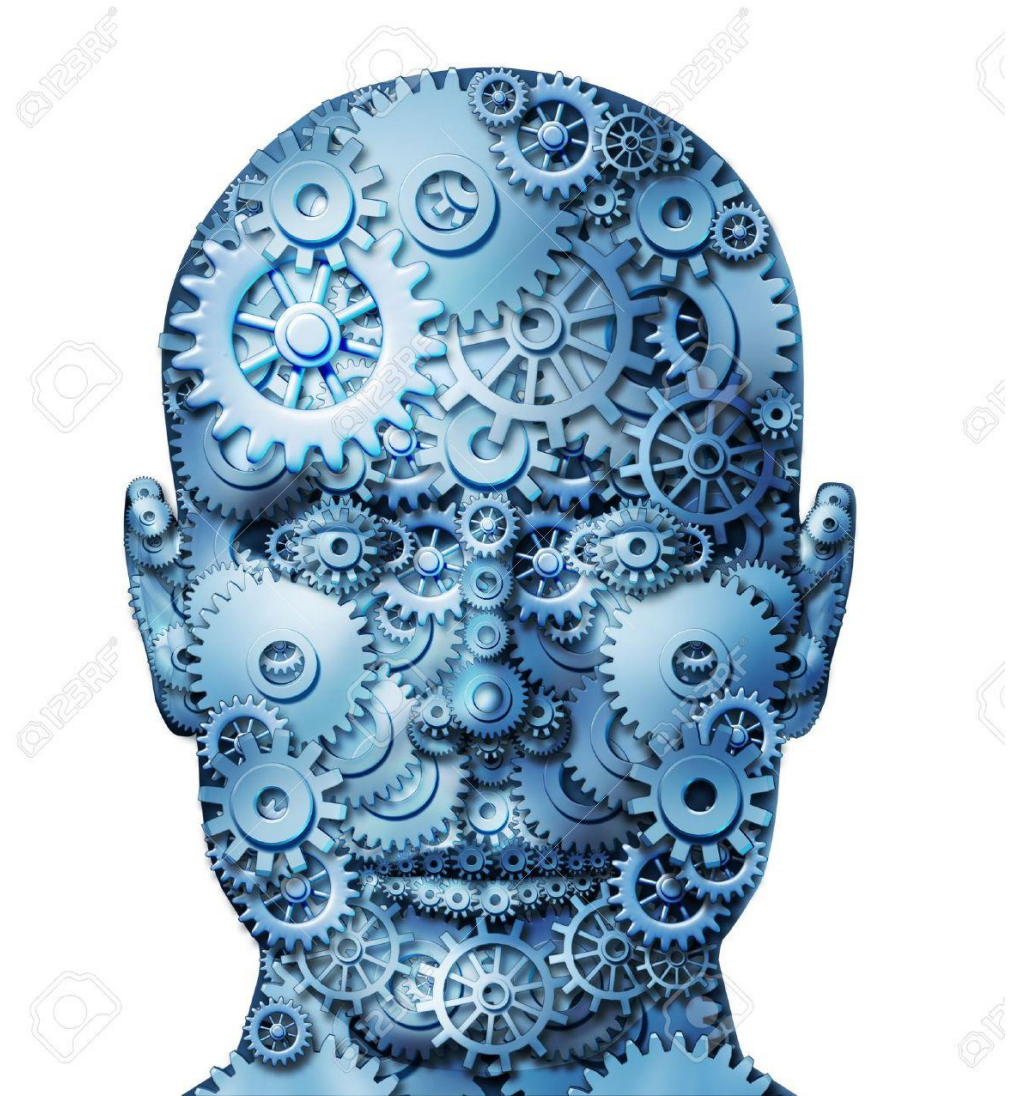
4. Nova miselnost sproži družbene spremembe

RAZLAGA:

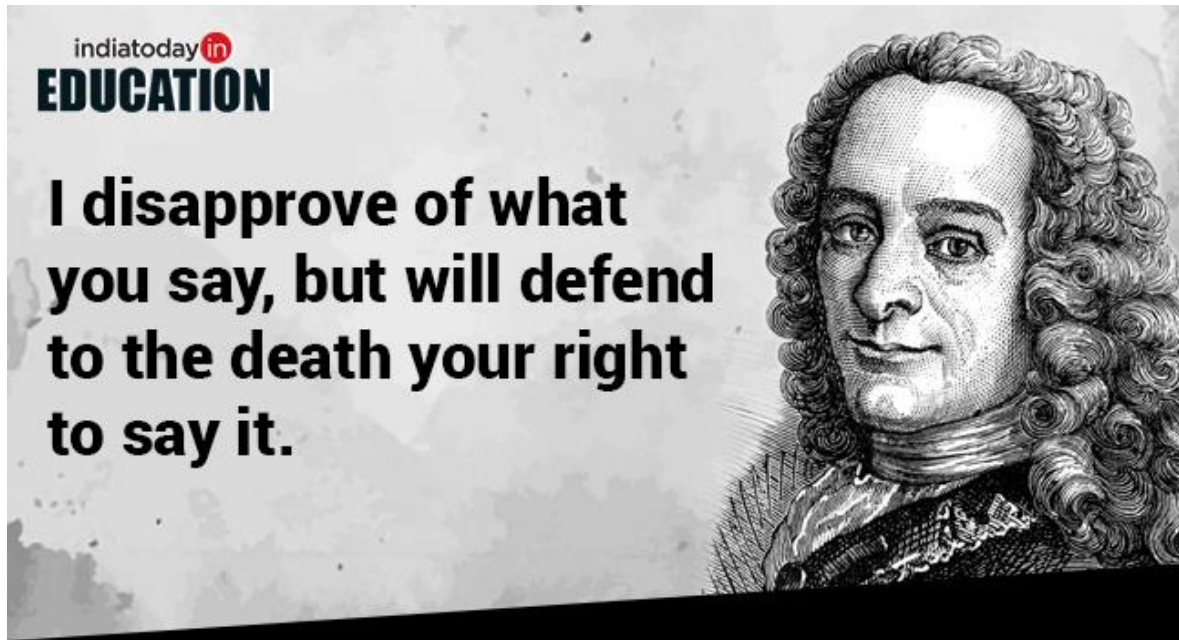
Razsvetljenci so v naravi odkrili red in zakone, po katerem deluje ves svet in vesolje. Boga so si predstavljali kot mehanika, ki skrbi, da njegov „stroj“, s katerim vrti svet in vesolje, nemoteno deluje.

Sklepali so, da lahko z znanstvenimi metodami preučujejo tudi družbo in odpravijo krivice. Tudi delovanje človeka in družbe so želeli spraviti v matematične formule.

Poglejmo, v kolikšni meri jim je to uspelo...

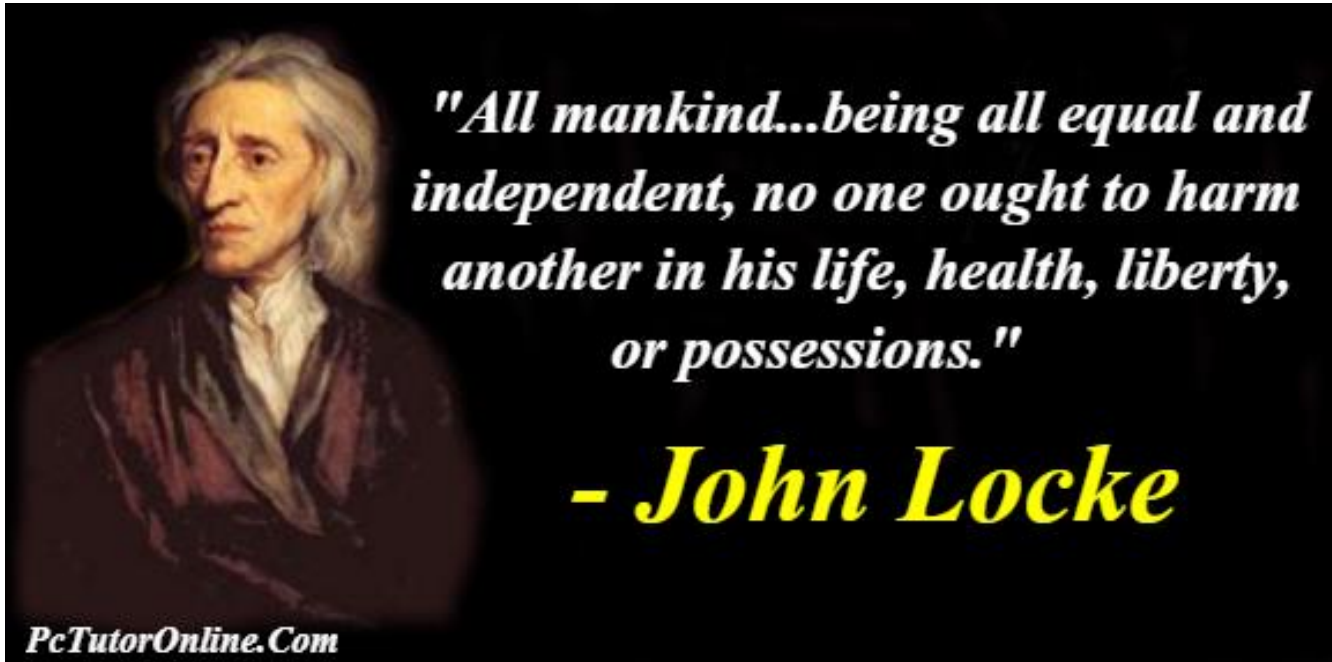
Francois Marie Artois Voltaire *(Fransua Mari Arue Volter)*

- Zagovarja svobodo govora in tiska
- Proti privilegijem Cerkve in plemstva
- Proti mučenju in smrtni kazni

Zvočna razlaga: [Voltaire](#)

John Locke (Džon Lok)

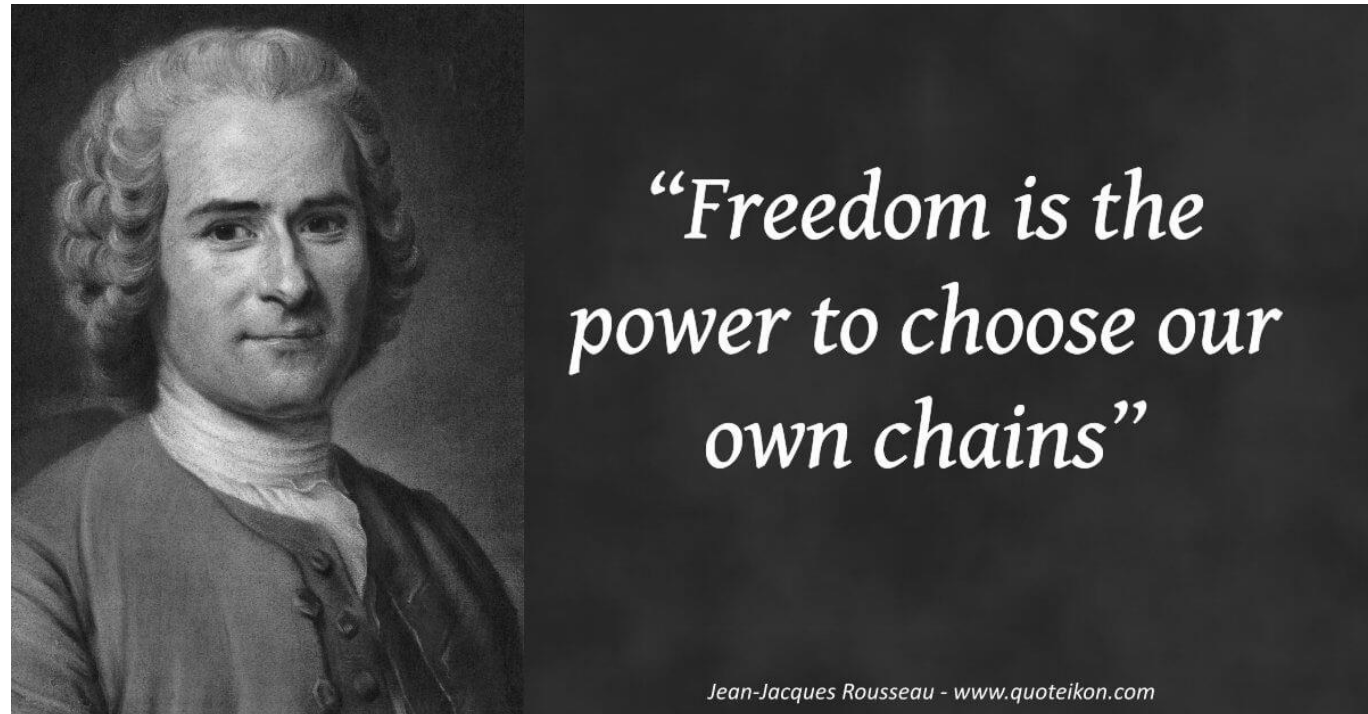
- Človek se rodi kot „nepopisan list“ (ni pomembno, iz kakšnega rodu oziroma stanu je človek, ampak to, kar sam doseže s svojim delom in znanjem)
- Vsak človek ima naravne pravice do svobode, lastnine in življenja. Nihče mu jih ne sme odvzeti.

Zvočna razlaga: [John Locke](#)

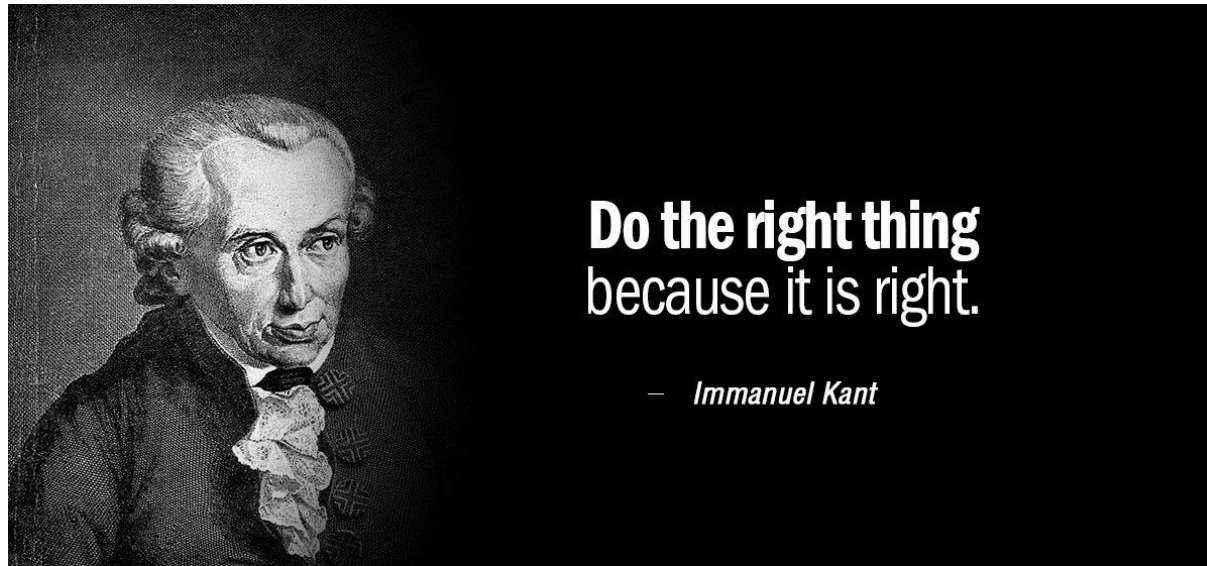
Jean Jacques Rousseau (*Žan Žak Ruso*)

- Dokaže, da oblast izvira od ljudi, ne od Boga („družbena pogodba“)
- Ljudje morajo sami izbirati voditelje. Če voditelji delajo slabo, jih ljudstvo lahko zamenja

Zvočna razlaga: [Rousseau](#)

Immanuel Kant (*Immanuel Kant*)

„Z razsvetljenstvom se konča za človeka njegova nedoletnost, ki je je kriv sam. Nedoletnost je nezmožnost uporabljati svoj razum brez vodstva koga drugega. ... Bodi pogumen in uporablaj razum! To je geslo razsvetljenstva“.

Kaj je želel povedati Kant s tem izrekom?

Zvočna razlaga: [Kant](#)

5. Posledice razsvetljenstva

- Največji dosežek je izid **Enciklopedije** (knjiga, v katerih je bilo zbrano vse znanje sveta, urejeno po abecednih geslih)
- Ideje razsvetljencev sprožijo revolucije v Ameriki in Franciji
- Pod vplivom razsvetljencev vladarji uvedejo reforme v svojih državah (npr. Marija Terezija)
- Postopna odprava suženjstva, mučenja in smrtne kazni

6. Zanimivosti

- V čas razsvetljenstva segajo začetki turizma

Razlaga: med mladimi izobraženci 18. stoletja je bilo moderno, da so potovali po evropskih prestolnicah, se družili z drugimi svobodomiselnimi ljudmi, spoznavali tuje jezike, kulturo in izmenjevali ideje. Treba je bilo obiskati London, Pariz, Prago, Benetke, Pompeje, Rim, Dunaj, Köln... Takšno potovanje je lahko trajalo več let. Francozi so takemu krožnemu potovanju rekli „*tour*“, kdor pa je opravil to pot, je postal „*tourist*“.

- Uvedli so decimalne merske enote

Razlaga: ker so želeli imeti razsvetljenci vse čim bolj urejeno in enotno, so iznašli nove merske enote, ki jih uporabljamo še danes (kg, meter, liter, gram,...). Zanje je značilno, da se vse delijo ali množijo z deset in so zelo uporabne. Do takrat so bile v veljavi merske enote, ki so izhajale iz mer človeškega telesa in so se razlikovale od dežele do dežele (seženj, čevelj, bokal, klafter, komolec, palec...)

„Originalni“ meter – osnovna merska enota se nahaja v Parizu.

THE
L I F E
AND
STRANGE SURPRIZING
ADVENTURES
OF
ROBINSON CRUSOE,
Of *TORK*, MARINER:
Who lived Eight and Twenty Years,
all alone in an un-inhabited Island on the
Coast of *AMERICA*, near the Mouth of
the Great River of *OROONOQUE*;
Having been cast on Shore by Shipwreck, where-
in all the Men perished but himself.
WITH
An Account how he was at last as strangely deli-
ver'd by *PYRATES*.
Written by Himself.
L O N D O N:
Printed for *W. TAYLOR* at the *Ship* in *Pater-Noster-*
Row. **MDCCLXIX.**

- Najbolj priljubljena knjiga je bil roman Robinson Crusoe

Utrjevanje snovi

1. V petih povedih zapiši, kaj je bistvo razsvetljenstva!
2. Naštej tri ideje razsvetljenstva, ki so se ohranile do današnjih dni in jih spoštujemo tudi v sodobni družbi.

Odgovora na ti dve vprašanji zapiši v zvezek. Nato fotografiraj zapis in mi pošlji sliko na: simon.skocir@os-kobarid.si do naslednje srede.